

TEM Toimialapalvelu • Syksy 2019

Pk-toimialabarometri

Elintarvikkeiden valmistus

www.tem.fi/toimialapalvelu

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raportteina. Tämän lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön toimialapalveluiden toimeksiannosta tuloksia julkistetaan toimialaryhmittäisinä raportteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Aleraportteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Syksyn 2019 Pk-yritysbarometri perustuu 6133 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä toimialaraportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä sekä kehittämistarpeita ja kehittämisen esteitä. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty digitaalisuutta liiketoiminnassa ja työehtosopimusjärjestelmään liittyviä asioita. Tulosten vertailua on tehty ko. toimialaryhmän osalta koko maan, teollisuuden ja palvelualan näkymiin. Ajallista vertailua on tehty osittain sanallisesti koko maan osalta kevään 2019 ja toimialaryhmittäin syksyn 2018 barometrin tuloksiin.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset ovat heikentyneet kevään 2019 tilanteesta. Yleisiä suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on +10, kun se keväällä oli +14. Elintarvikkeiden valmistuksen toimialaa edustavien pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat koko maata ja vertailutoimialoja selvästi paremmat. Toimialan lähiajan suhdanneodotukset jäävät kuitenkin syksyn 2018 tilannetta heikommiksi saldoluvun ollessa nyt +31, kun se vuosi sitten oli +55.

Elintarvikkeiden valmistuksen toimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat myös koko maata paremmat, mutta jäävät hieman vuoden takaisesta. Saldoluku on nyt +24, kun se syksyllä 2018 oli +36. Koko maassa odotukset henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvun (+10) perusteella hieman heikommät kuin keväällä 2019 (+12).

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (34 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi 4 % koko maan pk-yrityksistä. Elintarvikkeiden valmistuksen toimialalla on myös aiempaan tapaan eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pk-yrityksiä (43 %). Yrityksensä toiminnan loppumista ennakoi koko maan tapaan 4 % alan vastanneista. Investoinnit ovat pk-yrityksissä eniten toteutettuja uusiutumiseen liittyviä toimia. Koko maassa toiseksi eniten on panostettu henkilöstön koulutukseen ja elintarvikkeiden valmistuksen toimialalla toiseksi useimmin mainitaan uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen.

Kehittämistarpeet ja esteet

Koko maan ja elintarvikkeiden valmistuksen toimialaa edustavat pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on koko maassa henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa. Elintarvikkeiden valmistuksessa tuotantoon, materiaalitoimintoihin, tietotekniikkaan, tuotekehitykseen ja laatuun sekä vientiin liittyvät tarpeet mainitaan toiseksi useimmin. Koko maassa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään tasaväkisesti kilpailutilanne, työvoiman saatavuus ja yleinen suhdanne-/taloustilanne. Elintarviketeollisuutta edustavissa pk-yrityksissä kustannustaso nähdään viime syksyn tapaan pahimpana kehittämisesteenä.

Kansainvälistyminen

Noin joka neljännellä koko maan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa palvelujen vientiä ja suoraa tavaroiden vientiä on näistä molempia noin kahdella viidestä. Elintarvikkeiden valmistusta edustavissa pk-yrityksissä vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla on tämän syksyn otoksessa vajaalla kolmasosalla. Suoraa palvelujen vientiä on näistä kolmella prosentilla ja suoraa tavaroiden vientiä lähes yhdeksällä kymmenestä.

Sisällys

ESIPUHE.....	1
SISÄLLYS	3
1. JOHDANTO	4
1.1 Barometri.....	4
1.2 Aineisto	5
2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS	6
3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT	7
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN.....	10
5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN	12
6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET.....	19
7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA	21
8. TYÖEHTOSOPIMUSJÄRJESTELMÄ	24
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT	26

Pk-toimialabarometri, syksy 2019, toimialaraportti

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

taloustutkimus

Pk-yritysbarometri, syksy 2019

Toimialaraportti, Elintarvikkeiden valmistus

1. JOHDANTO

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisenä että alueellisina raportteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä tekijöistä.

Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2010, Bisnoden yritysrekisteriä sekä Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti.

Vastaaajajoukon muodostaa 6133 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2019. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja toimialan vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Mika Kuismanen, ekonomisti Petri Malinen ja ekonomisti Sampo Seppänen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämisspällikkö Katri Lehtonen.

Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % -31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat vastanneista elintarvikkeiden valmistuksen toimialaan kuuluvista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaamaa. Painotettua otoskokoä käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

Taulukko 1. Taustatietoja toimialalta vastanneista yrityksistä

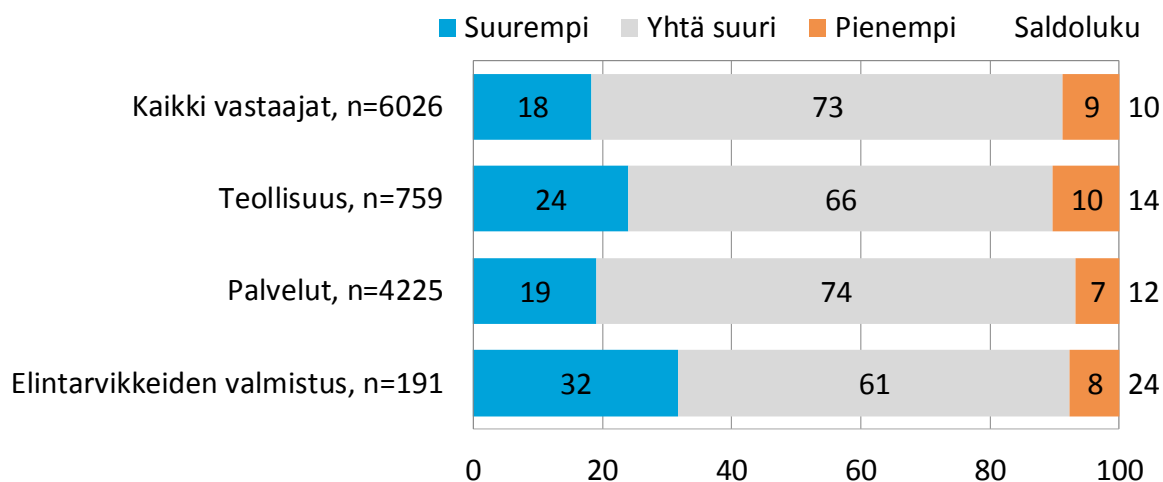
		n=	%	
Toimialaryhmä	Elintarvikkeiden valmistus	196	100	
	Teurastus, lihan säilyvyyskäsittely ja lihatuotteiden valmistus	13	7	
	Kalan, äyriäisten ja nilviäisten jalostus ja säilöntä	16	8	
	Hedelmien ja kasvien jalostus ja säilöntä	23	12	
	Maitotaloustuotteiden valmistus	8	4	
	Mylly- ja tärkkelystuotteiden valmistus	15	8	
	Leipomotuotteiden, makaronien yms. Valmistus	67	34	
	Muiden elintarvikkeiden valmistus	28	14	
	Eläinruokien valmistus	5	3	
	Juomien valmistus	21	11	
	Liikevaihto vuonna 2018	alle 0,2 miljoonaa euroa	92	48
		0,2-0,49 miljoonaa euroa	32	17
0,5-0,99 miljoonaa euroa		28	15	
1,0-1,49 miljoonaa euroa		12	6	
1,5-1,99 miljoonaa euroa		3	2	
2,0-4,99 miljoonaa euroa		8	4	
5 miljoonaa euroa tai yli		18	9	
Henkilöstömäärä	1 henkilö	65	33	
	2-4 henkilöä	59	30	
	5-9 henkilöä	32	16	
	10-19 henkilöä	17	9	
	20-49 henkilöä	14	7	
	50 tai yli henkilöä	9	5	
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	34	17	
	Kasvuhakuiset	73	37	
	Asemansa säilyttäjät	45	23	
	Ei kasvutavoitteita	33	17	
	Toimintansa lopettavat	11	6	
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	45	24	
	Ei	143	76	
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	40	21	
	1990-1999	33	17	
	2000-2009	37	19	
	2010-	85	44	
Markkinat, joilla toimii pääasiallisesti	Paikallisilla tai alueellisilla	124	63	
	Valtakunnallisilla Suomessa	65	33	
	Kansainvälisillä	7	4	

2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS

Työllistämisedotukset ovat koko maassa saldoluvun perusteella hieman heikommät kuin keväällä 2019. Tämän syksyn pk-yritysbarometrin vastaajista alle joka viides (18 %) arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja noin joka kymmenes (9 %) arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Saldoluvuksi muodostuu +10 (keväällä +12). Teollisuudessa ja palvelutoimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvun perusteella hieman positiivisemmat kuin koko maan pk-yrityksissä keskimäärin.

Elintarvikkeiden valmistuksen toimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat selvästi positiiviset ja paremmat kuin koko maassa, mutta jäävät saldoluvun perusteella syksyn 2018 tilannetta heikommiksi. Toimialan vastaajista 32 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja henkilökunnan määrän pienenemistä ennakoiti 8 %. Saldoluku on nyt +24, kun se vuosi sitten oli +36. Saldoluvun perusteella työllistämisedotukset ovat toimialalla selvästi paremmat kuin koko maassa ja vertailutoimialoilla.

Kuva 1. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

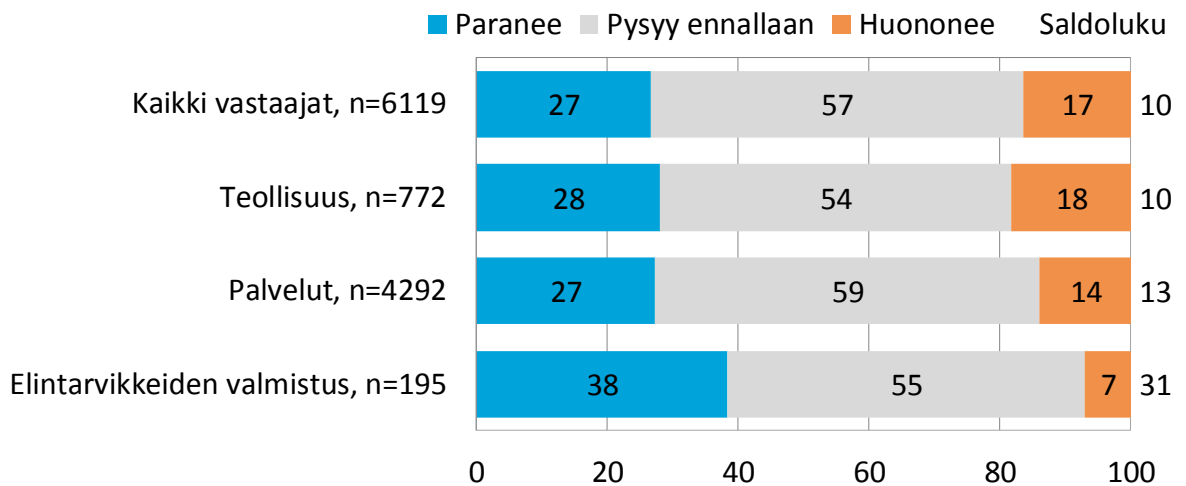

3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT

Koko maan pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset jäävät kevään 2019 näkymiä heikommiksi. Lähiajan suhdanneodotuksia kuvaava saldoluku on +10, kun se keväällä oli +14. Yli puolet (57 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 27 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 17 % huononevan. Palvelualoilla sekä teollisuudessa yleiset suhdannenäkymät ovat saldolukujen perustella koko maan tilanteen tasoiset ja edelleen positiiviset, mutta jäävät syksyn 2018 lukemia heikommiksi.

Elintarviketeollisuuden yleiset suhdannenäkymät ovat koko maata ja vertailutoimialoja myönteisemmät. Toimialan lähiajan suhdanneodotukset ovat edelleen varsin positiiviset, mutta jäävät kuitenkin vuodentakaista heikommiksi saldoluvin ollessa nyt +31, kun se syksyllä 2018 oli +55. Suhdanteiden paranemista ennakoi alan vastaajista nyt harvempi ja ennallaan pysymistä useampi. Suhdanteiden heikkenemistä ennakoivien osuus on lähes vastaava kuin vuosi sitten.

Kuva 2. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku %

Taulukko 2. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Kaikki vastaajat	42	40	18	25
Teollisuus	47	37	17	30
Palvelut	43	40	16	27
Elintarvikkeiden valmistus	65	28	8	57
Investointien arvo				
Kaikki vastaajat	19	58	23	-4
Teollisuus	28	48	24	4
Palvelut	19	61	20	-1
Elintarvikkeiden valmistus	37	42	22	15
Viennin arvo				
Kaikki vastaajat	12	68	20	-9
Teollisuus	26	56	18	7
Palvelut	12	70	18	-6
Elintarvikkeiden valmistus	27	55	18	8
Tuonnin arvo				
Kaikki vastaajat	9	71	20	-10
Teollisuus	16	65	19	-3
Palvelut	5	77	18	-13
Elintarvikkeiden valmistus	20	57	22	-2
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Kaikki vastaajat	40	51	9	32
Teollisuus	47	47	7	40
Palvelut	38	53	9	30
Elintarvikkeiden valmistus	45	46	9	36
Materiaalien hinnat				
Kaikki vastaajat	45	50	5	40
Teollisuus	49	45	6	42
Palvelut	40	56	5	35
Elintarvikkeiden valmistus	47	45	8	39
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Kaikki vastaajat	41	53	6	36
Teollisuus	42	51	7	35
Palvelut	40	55	5	35
Elintarvikkeiden valmistus	40	56	4	36
Kannattavuus				
Kaikki vastaajat	32	47	21	11
Teollisuus	37	43	19	18
Palvelut	33	48	19	14
Elintarvikkeiden valmistus	49	36	15	34

Pk-toimialabarometri syysy 2019
Elintarvikkeiden valmistus

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Vakavaraisuus				
Kaikki vastaajat	32	57	12	20
Teollisuus	38	51	11	27
Palvelut	32	58	11	21
Elintarvikkeiden valmistus	45	46	8	37
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Kaikki vastaajat	27	62	11	16
Teollisuus	37	54	9	28
Palvelut	29	61	10	19
Elintarvikkeiden valmistus	50	40	10	41
Tilausten määrä				
Kaikki vastaajat	36	47	17	20
Teollisuus	41	40	19	22
Palvelut	36	50	14	22
Elintarvikkeiden valmistus	56	33	11	45
Panostukset kansainvälistymiseen				
Kaikki vastaajat	12	66	22	-10
Teollisuus	20	60	20	1
Palvelut	14	66	20	-6
Elintarvikkeiden valmistus	25	56	19	5

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa uskotaan koko maassa saldolukujen perusteella yleisimmin materiaalien hintojen nousuun (saldoluku +40) ja lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+36). Myös palkkakustannusten nousuun (+32) ja liikevaihdon kasvuun (+25) uskovia on edelleen selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Odotukset investointien arvon kehityksestä ovat koko maassa heikot ja vastaavat kuin keväällä saldoluvun ollessa nyt -4 (keväällä -3).

Elintarviketeollisuudessa uskotaan viime syksyn tavoin vahvimmin ja selvästi vertailuryhmiä vahvemmin liikevaihdon kasvuun (+57). Seuraavaksi vahvimmin alalla uskotaan tilausten määrän kasvuun (+45) sekä innovaatioiden ja tuotannon/tuotekehityspanostusten kasvuun (+41). Odotukset investointien arvon kehityksestä ovat alalla edelleen selvästi positiiviset ja myös paremmat kuin koko maassa ja vertailutoimialoilla keskimäärin saldoluvun ollessa nyt +15 (syksyllä 2018 +36). Myös kannattavuuden ja vakavaraisuuden positiiviseen kehitykseen uskotaan toimialalla saldolukujen valossa vahvemmin kuin muissa vastaajaryhmissä.

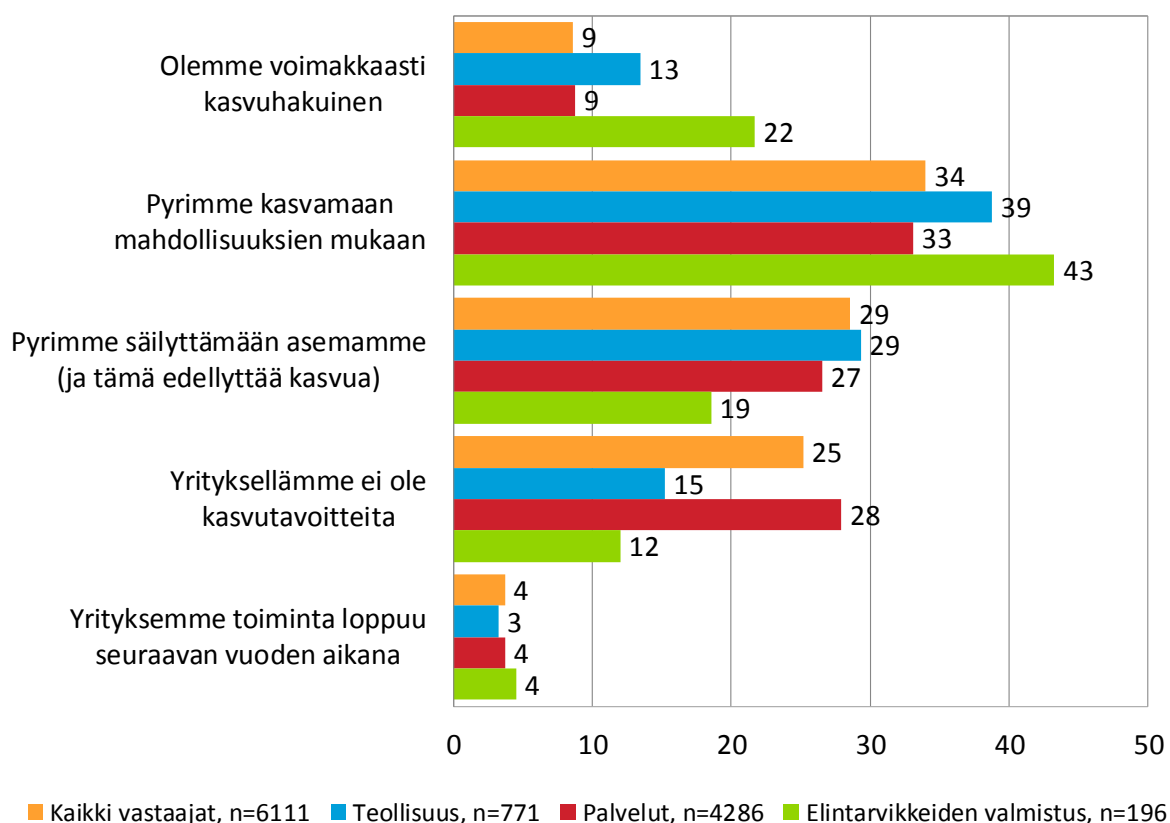
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (34 %). Asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksistä on jonkin verran vähemmän, 29%. Joka kymmenes (9 %) koko maan vastanneista pk-yrityspäätäjistä sanoo yrityksensä olevan voimakkaasti kasvuhakuinen. Yritystoiminnan loppumista ennakoii 4 % koko maan pk-yrityksistä.

Elintarvikkeiden valmistusta edustavissa pk-yrityksissä voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on tämän syksyn otoksessa 22 % (syksyllä 2018 osuus oli 28 %). Mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä on alalla nyt 43 % (syksyllä 2018 48 %) ja asemansa säilyttämään pyrkiviä 19 % (syksyllä 2018 18 %). Vailla kasvutavoitteita olevia pk-yrityksiä on nyt 12 %, kun vuosi sitten osuus oli pienempi, 6 %. Yrityksensä toiminnan loppumista seuraavan vuoden aikana ennakoii nyt 4 % alan vastanneista, viime syksynä näin ei ennakoanut yksikään.

Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on koko maassa yhteensä 43 % eli täsmälleen saman verran kuin keväällä 2019. Elintarviketeollisuudessa tämä yhteenlaskettu osuus on nyt 65 %, kun se syksyllä 2018 oli suurempi, 76 %.

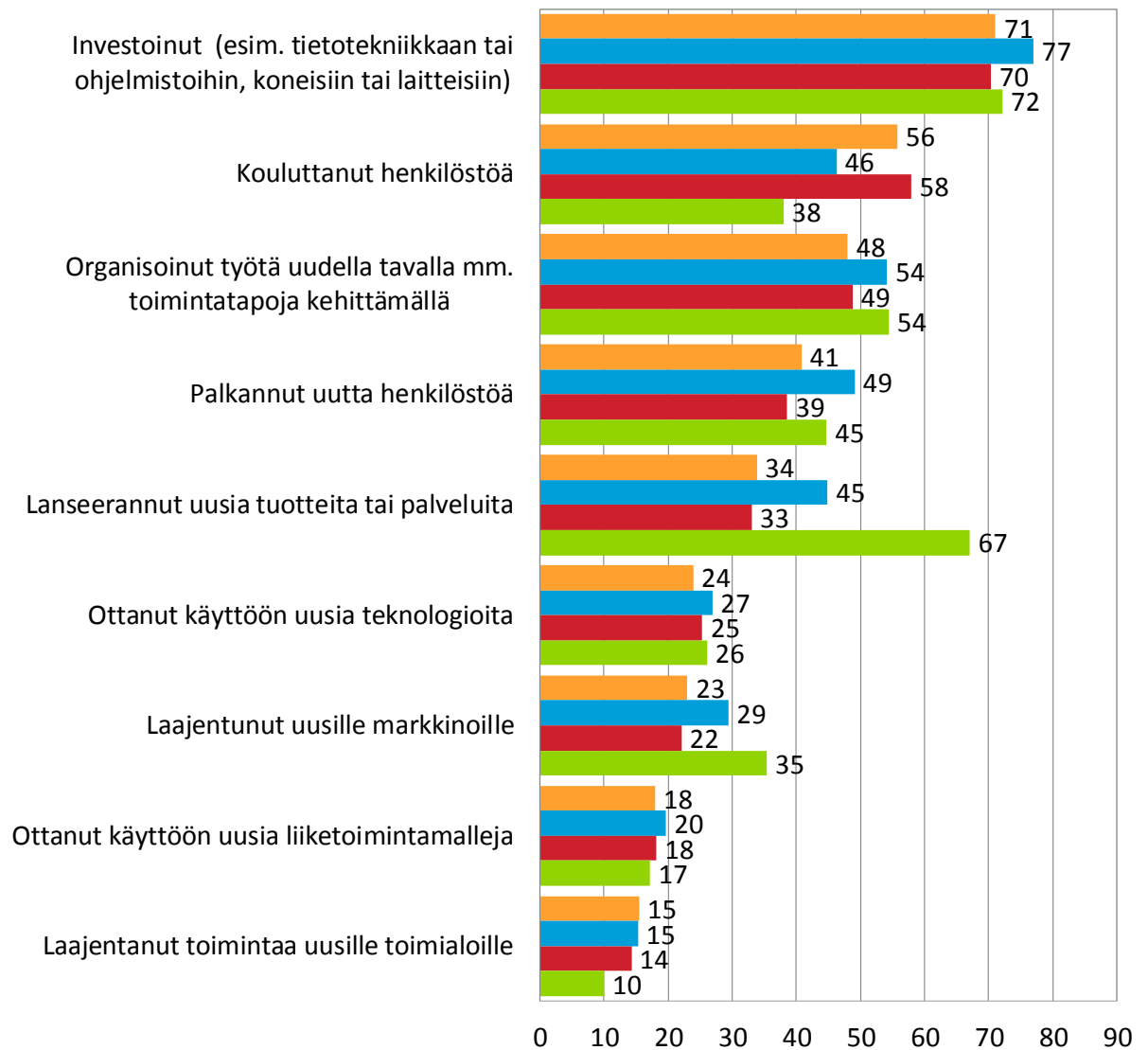
Kuva 3. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maassa ja pääosin myös vertailutoimialoilla pk-yritysten eniten toteuttamia uusiutumiseen liittyviä toimia viimeisen vuoden aikana.

Elintarviketeollisuudessa on myös panostettu eniten, mutta kuitenkin vuoden takaista jonkin verran vähemmän investointeihin. Tämän jälkeen on toimialalla panostettu useimmin uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraamiseen. Työn uudelleen organisointi, uuden henkilöstön palkkaaminen ja henkilöstön koulutus mainitaan alalla seuraavaksi yleisimmän. Uutta henkilöstöä sanoo alalla palkanneensa harvempi kuin viime syksyn barometrin otoksessa (67 % => 45 %).

Kuva 4. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, %, */

■ Kaikki vastaajat, n=5230 ■ Teollisuus, n=667 ■ Palvelut, n=3633 ■ Elintarvikkeiden valmistus, n=169

**/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.*

5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN

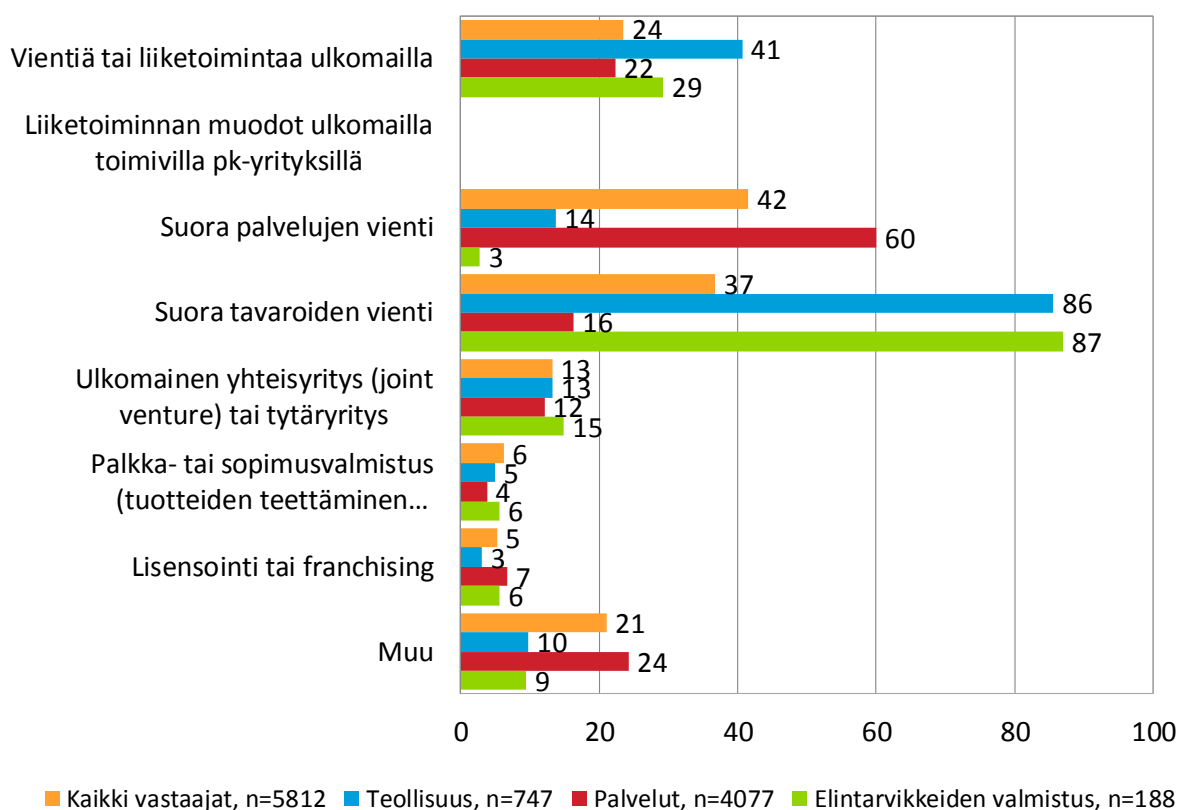
Koko maan pk-yrityksistä noin joka seitsemännellä, teollisuudessa noin joka kolmannella ja palvelualan pk-yrityksistä alle joka kymmenennellä on suoraa tuontitoimintaa. Elintarviketeollisuuden alalta vastanneista joka neljäs (25 %) sanoo yrityksellään olevan suoraa tuontia. Vuoden takaisessa otoksessa tämä osuus oli pienempi, 16 %.

Taulukko 3. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Kaikki vastaajat	Teollisuus	Palvelut	Elintarvikkeiden valmistus
Suoraa tuontitoimintaa	16	35	6	25

Noin joka neljännellä koko maan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Näistä suoraa palvelujen vientiä ja suoraa tavaroiden vientiä on molempia noin kahdella viidestä. Elintarvikkeiden valmistusta edustavissa pk-yrityksissä vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla on tämän syksyn otoksessa vajaalla kolmasosalla (29 %; syksyllä 2018 43 %). Suoraa palvelujen vientiä on näistä kolmella prosentilla ja suoraa tavaroiden vientiä lähes yhdeksällä kymmenestä (87 %).

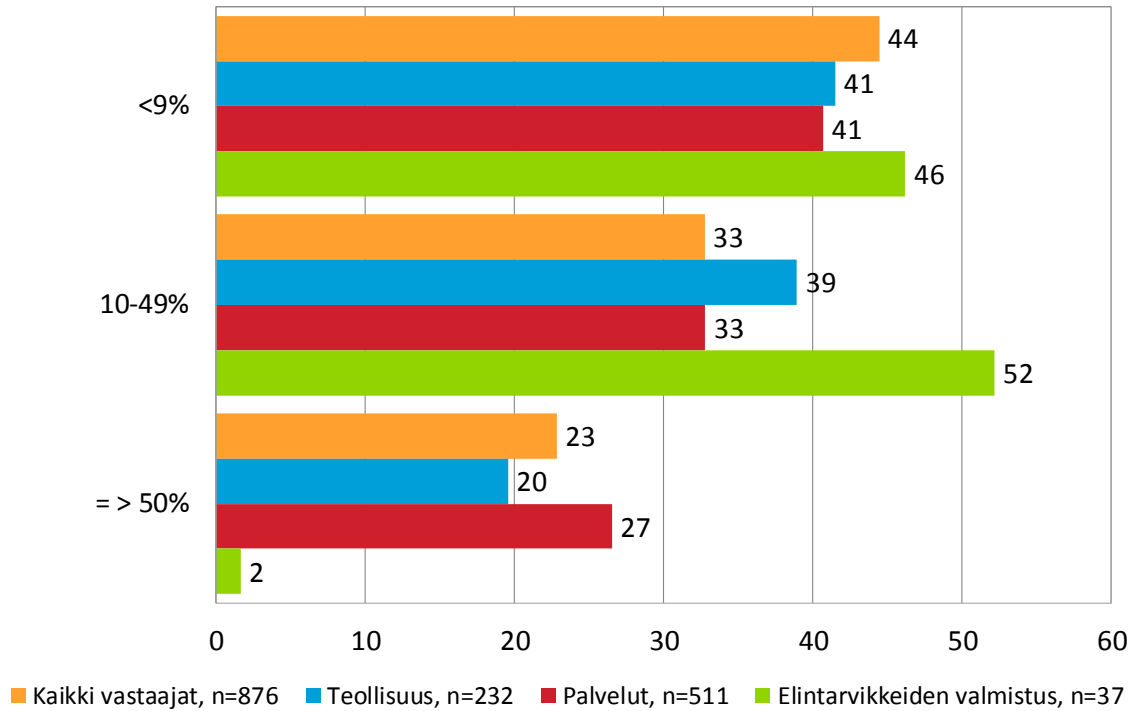
Kuva 5. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä, */

**/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.*

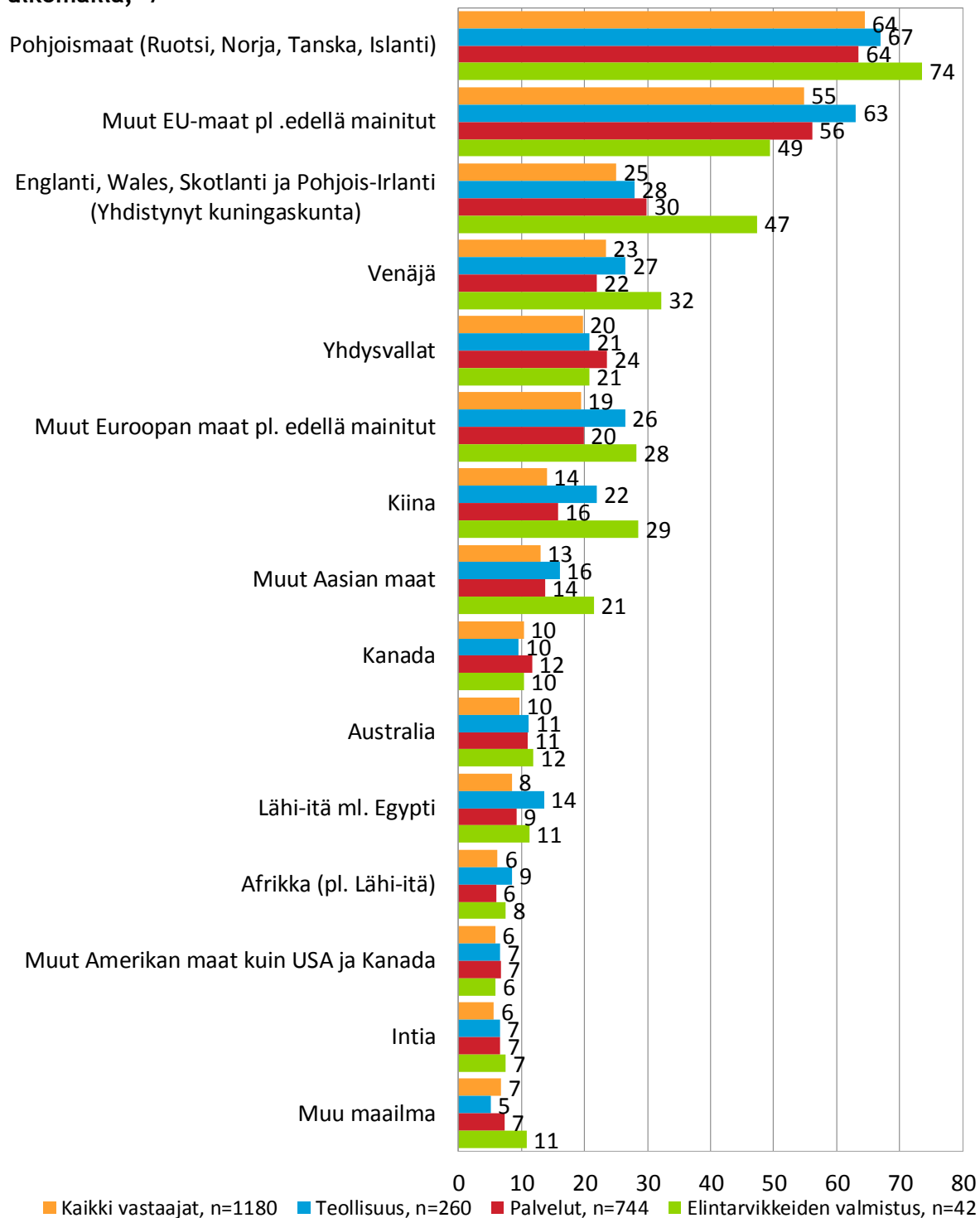
Alle puolella koko maan ja elintarviketeollisuuden pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %. Elintarviketeollisuudessa on keskimääräistä ja vertailutoimialoja enemmän niitä vastaajia, joilla tämä osuus on 10-49 % ja toisaalta selvästi vähemmän niitä, joilla osuus on yli 50 %.

Kuva 6. Viennin osuus suoraan vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2019, % yrityksistä

Pohjoismaat sekä muut EU-maat (pl. pohjoismaat) muodostavat pk-yritysten merkittävimmät markkina-alueet ulkomailla. Elintarviketeollisuudessa Yhdistynyt kuningaskunta, Venäjä, muut Euroopan maat, Kiina ja muut Aasian maat mainitaan markkina-alueina muita ryhmiä useammin.

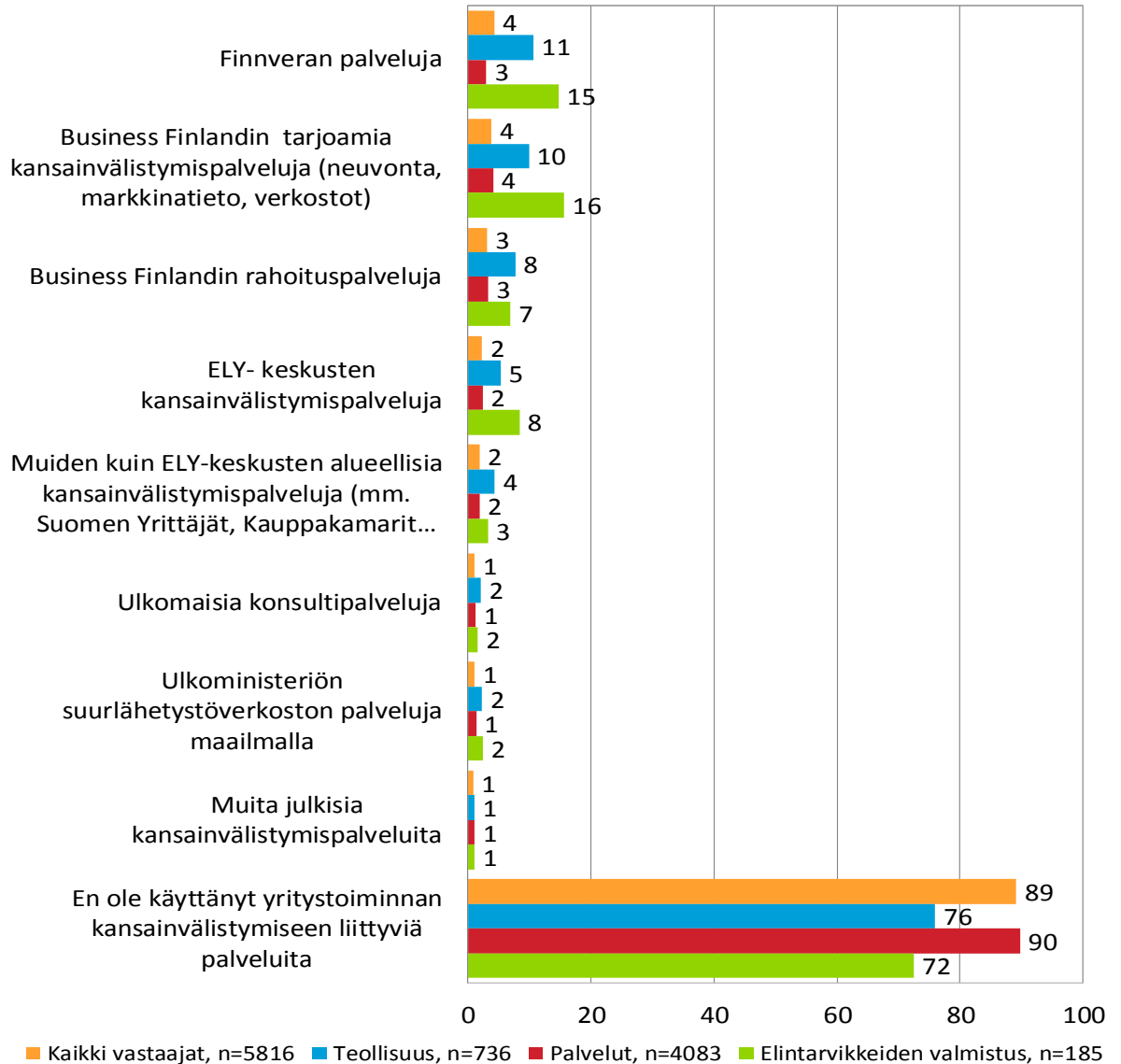
Kuva 7. Pk-yritysten markkinaosuudet ulkomailla, % yrityksistä, joilla toimintaa ulkomailla, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Valtaosa tämän syksyn barometrin vastaajajoukon pk-yrityksistä ei ole käyttänyt kansainvälistymiseen liittyviä palveluja lähimmän vuoden aikana. Elintarviketeollisuuden kuten myös koko teollisuuden vastaajaryhmissä on näitä palveluja käytetty keskimääräistä useammin. Palvelualoilla kansainvälisten palvelujen käyttö on vastaavaa kuin koko maassa.

Kuva 8. Oletteko käyttäneet seuraavia kansainvälistymiseen liittyviä palveluita viimeisen vuoden aikana?, */

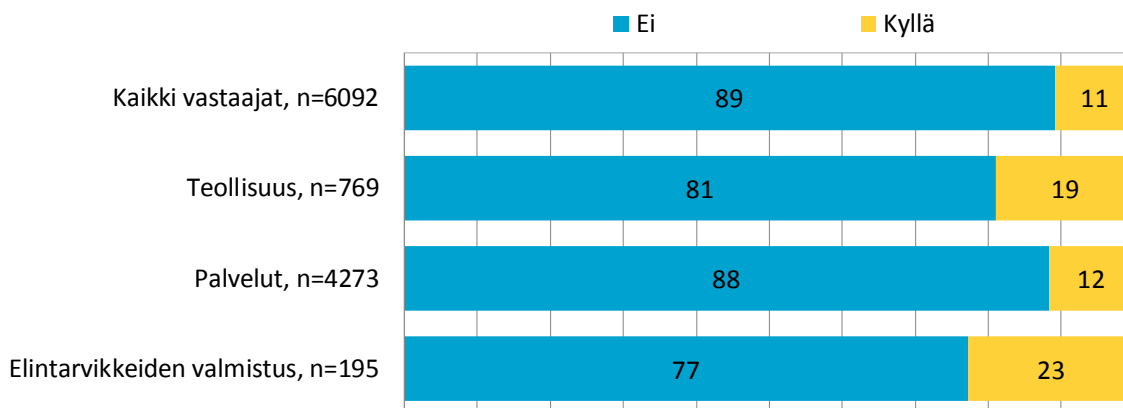

*/ Osittain näkyvä vastausvaihtoehto kokonaisuudessaan:

Muiden kuin ELY-keskusten alueellisia kansainvälistymispalveluja (mm. suomen Yrittäjät, Kauppakamarit Suomessa, seudulliset kehitysyhtiöt)

Valtaosalla pk-yrityksistä ei ole tarvetta kansainvälistymispalvelujen hyödyntämiselle lähimmän vuoden aikana. Vastaavasti kuin edellä, on elintarviketeollisuuden sekä teollisuuden toimialoilla keskimääräistä useammalla tarvetta näiden palvelujen hyödyntämiselle.

Kuva 9. Onko yrityksellänne tarvetta hyödyntää kansainvälistymispalveluita seuraavan 12 kk aikana?, %

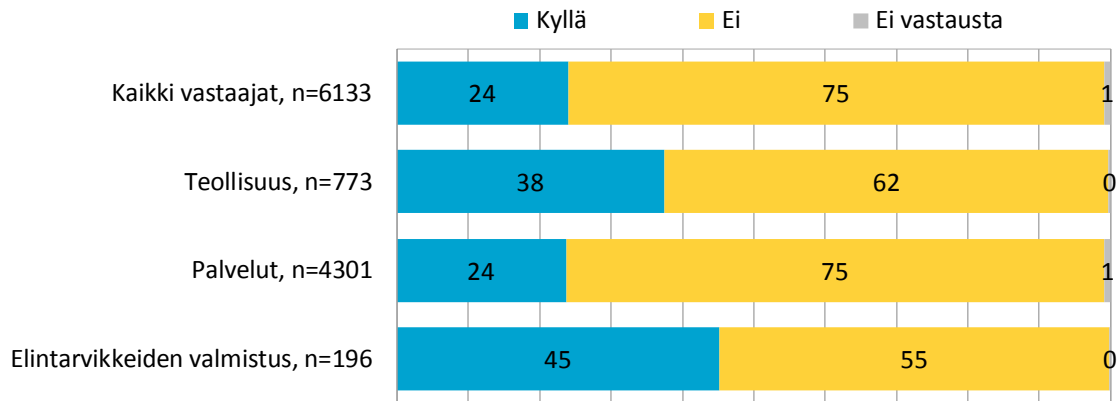
Liiketoimintakontaktit kohdemarkkinoilla sekä rahoitus tuote- tai palvelukehitykseen koetaan pk-yrityksissä tarpeellisimmiksi kansainvälistymispalveluiksi, joita halutaan hyödyntää lähimmän vuoden aikana.

Taulukko 4. Tarpeet, joissa halutaan hyödyntää kansainvälistymispalveluita seuraavan 12 kk aikana?, %

	Kaikki vastaajat	Teollisuus	Palvelut	Elintarvikkeiden valmistus
Liiketoimintakontaktit kohdemarkkinoilla	56	57	59	73
Rahoitus tuote- tai palvelukehitykseen	56	53	56	70
Asiantunteva neuvonta	40	42	41	72
Markkinatieto kansainvälistymisen tueksi	36	38	39	56
Rahoitus osaamisen kehittämiseen	31	29	31	32
Saman alan kotimaisten toimijoiden yhteistyö kansainvälistymisessä	30	18	30	24
Muu kansainvälistymiseen liittyvä rahoitus	29	45	27	57
Suurlähetystöjen tuki ja viranomaiskontaktit	19	26	20	31
Muu	3	2	3	-

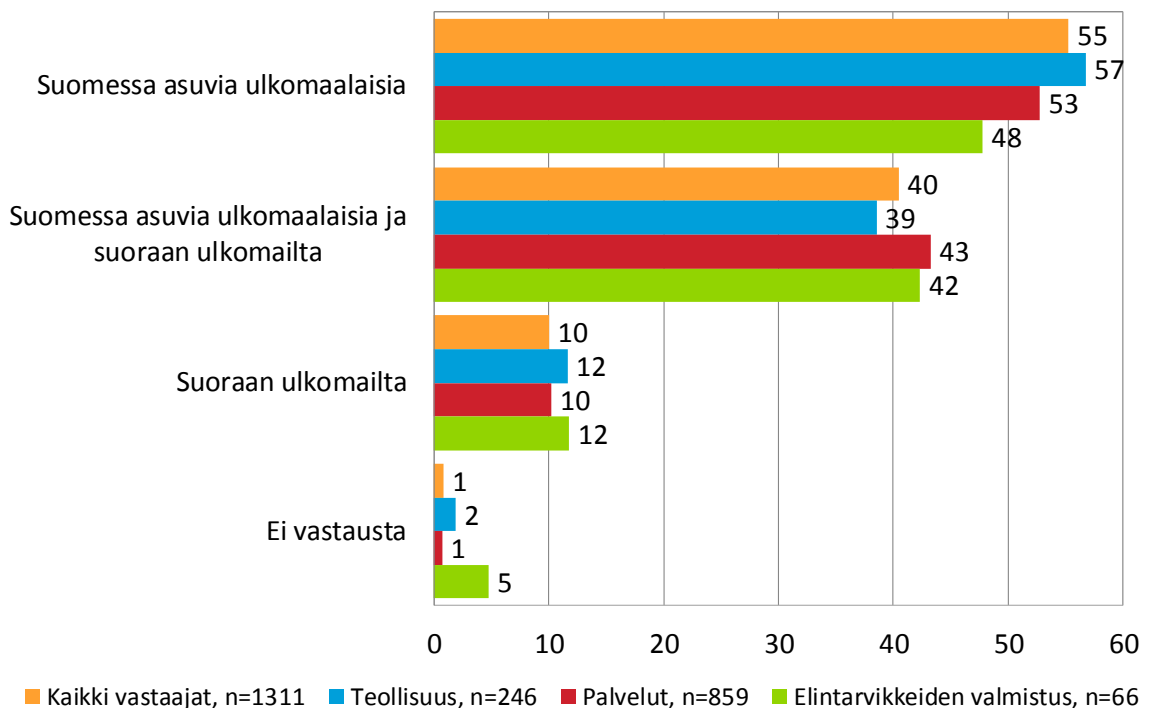
Valtakunnallisesti noin joka neljäs (24 %) vastanneista pk-yrityspäätäjistä on kiinnostunut rekrytoimaan ulkomaista työvoimaa tulevaisuudessa. Palvelualalla osuus on vastaava kuin koko maassa. Elintarviketeollisuudessa selvästi useampi, lähes puolet (45 %) ja teollisuudessakin koko maata useampi (38 %) on kiinnostunut ulkomaisen työvoiman rekrytoimisesta.

Kuva 10. Onko yrityksenne kiinnostunut rekrytoimaan ulkomaalaista työvoimaa tulevaisuudessa?, %

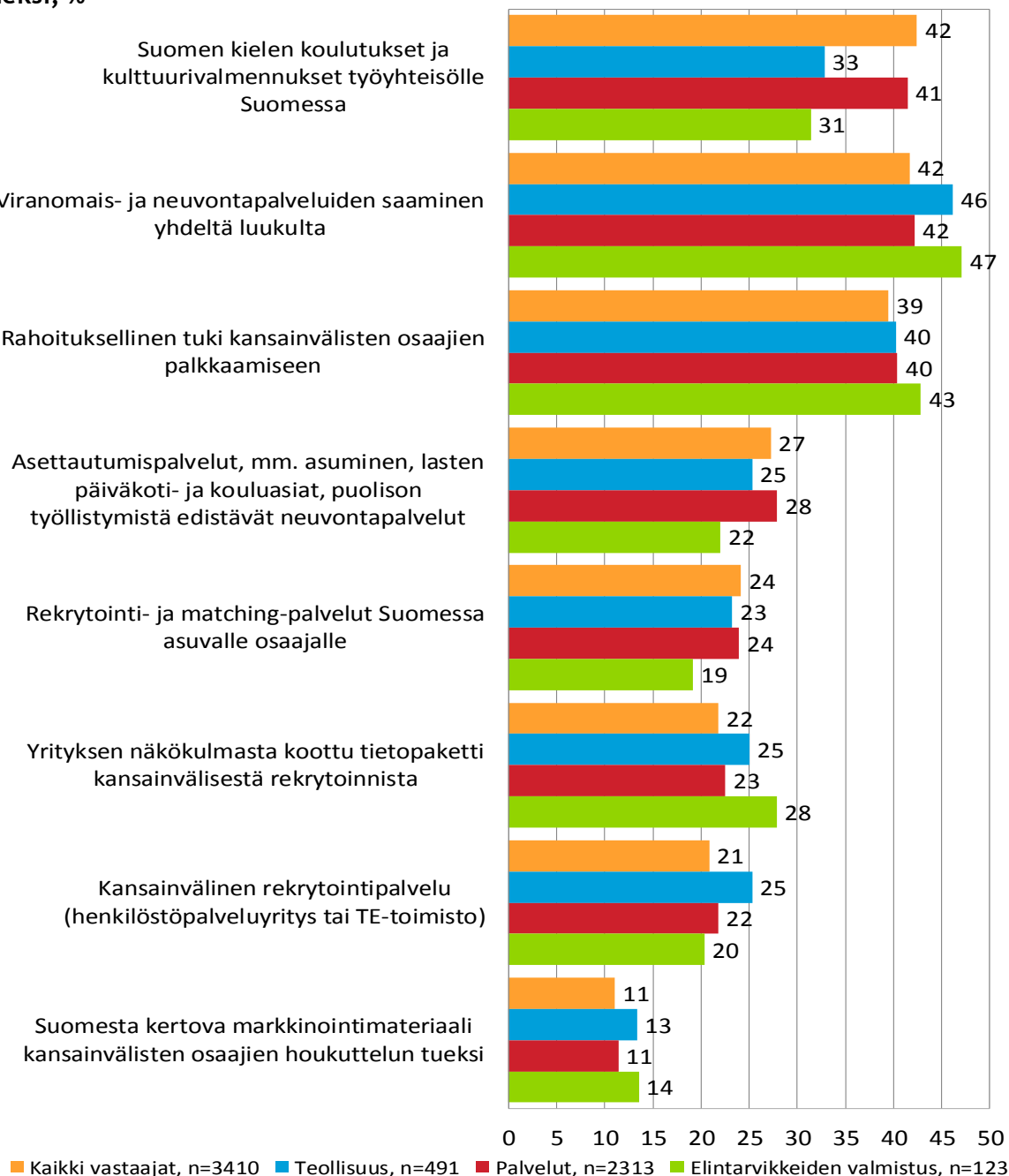
Ulkomaalaisen työvoiman rekrytoimisesta kiinnostuneet ovat valmiita ensisijaisesti palkkaamaan Suomessa asuvia ulkomaalaisia.

Kuva 11. Onko yrityksenne kiinnostunut rekrytoimaan ensisijaisesti...?, %

Pk-yrittäjät pitävät suomen kielen koulutuksia ja kulttuurivalmennuksia työyhteisölle, viranomais- ja neuvontapalveluiden saamista yhdeltä luukulta sekä rahoituksellista tukea tarpeellisimpina palveluina auttamaan yritystä kansainvälisten osaajien palkkaamisessa ja rekrytoinnissa.

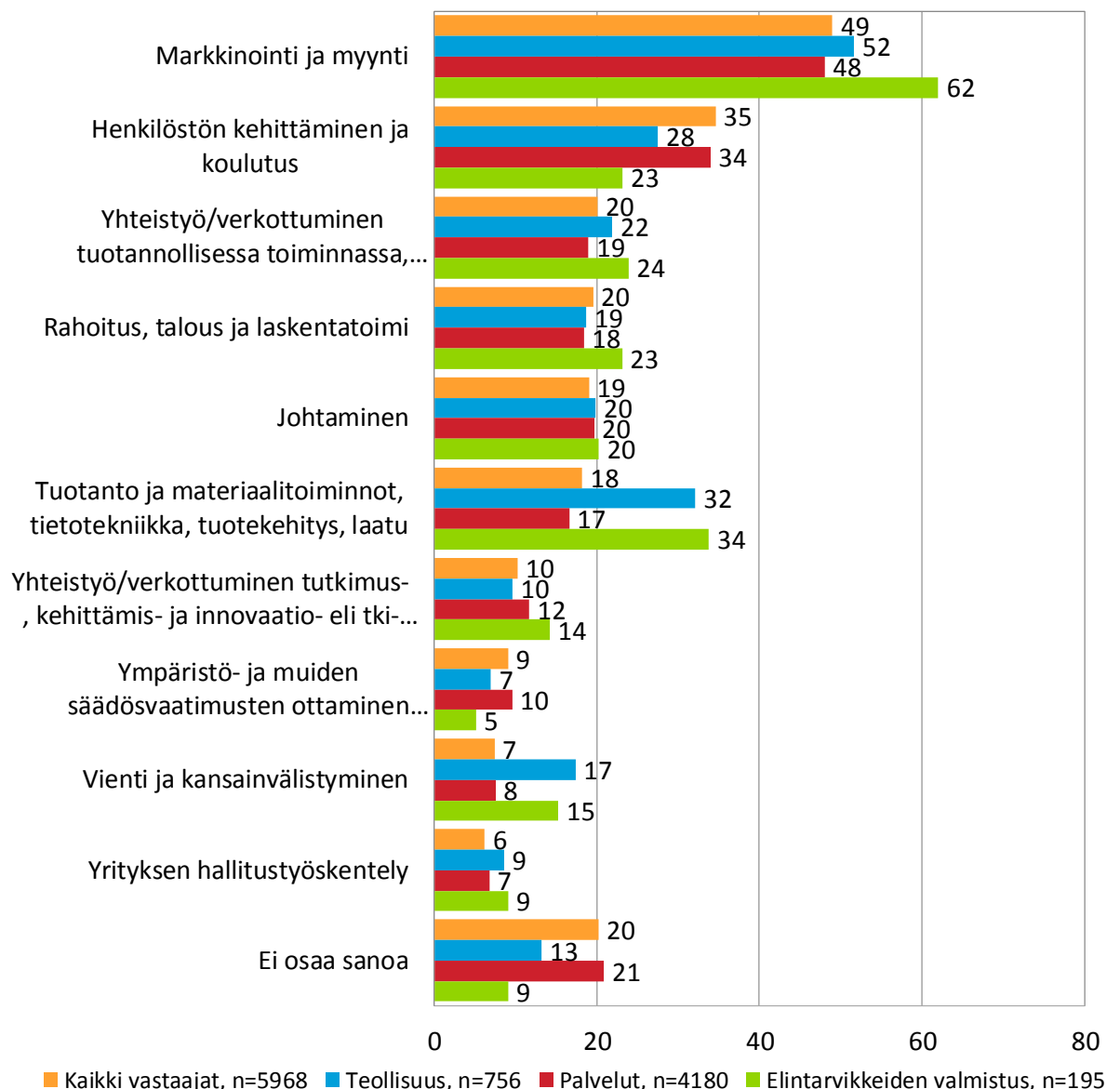
Kuva 12. Kolme tarpeellisinta palvelua, jotka auttaisivat yritystänne rekrytoimaan kansainvälisiä osaajia liiketoiminnan kasvun, uudistumisen ja kansainvälistymisen tueksi, %

6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET

Koko maassa pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa. Teollisuudessa ja palvelualalla tulokset ovat kehittämistarpeiden osalta pääosin vastaavat kuin koko maassa. Teollisuudessa ja elintarvikealalla kuitenkin tuotantoon, materiaalitoimintoihin, tietotekniikkaan, tuotekehitykseen ja laatuun sekä vientiin ja kansainvälistymiseen liittyvät tarpeet mainitaan keskimääräistä useammin. Elintarvike-teollisuudessa markkinointi ja myynti koetaan myös merkittävimpänä sekä myös muita ryhmiä selvemmin kehittämistarpeena.

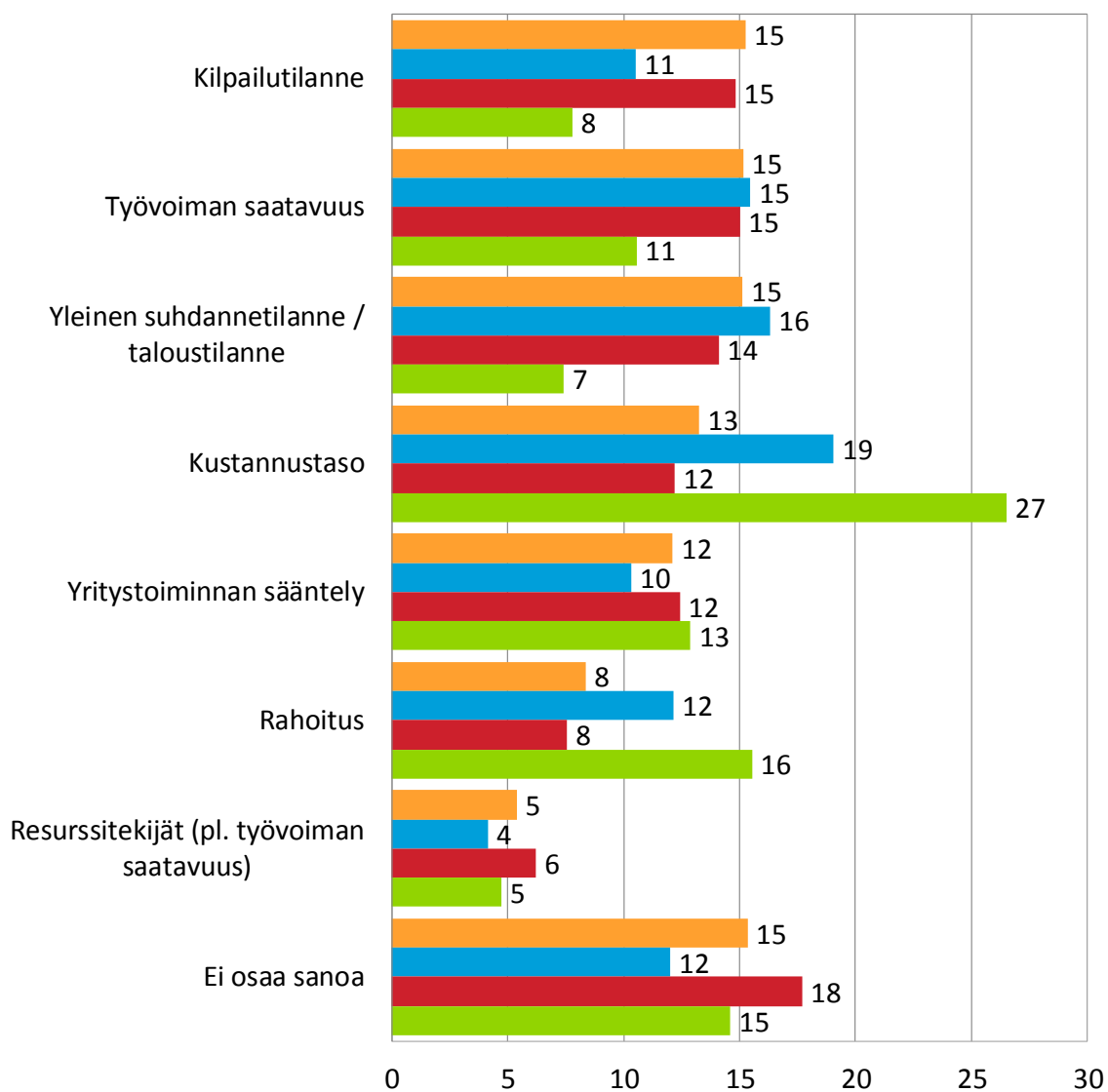
Kuva 13. Pk-yritysten kehittämistarpeet, %, */

*/ Vastaaajat ovat valinneet kolme tärkeintä vaihtoehtoa.

Pk-yritysten pahimpia ulkopuolisia kehittämisen esteitä koko maassa koetaan tasaväki-
sesti kilpailutilanne, työvoiman saatavuus ja yleinen suhdanne-/taloustilanne. Palvelu-
alan tulokset vastaavat pitkälti koko maan tilannetta. Elintarviketeollisuutta ja teolli-
suutta edustavissa pk-yrityksissä kustannustaso nähdään viime syksyn tapaan pahim-
pana kehittämisen esteenä ja myös muita ryhmiä selkeämmin. Näissä vastaajaryhmissä
myös rahoitus mainitaan kehittämisen esteenä keskimääräistä useammin.

Kuva 14. Pk-yritysten pahimmat ulkopuoliset kehittämisen esteet, %, */

■ Kaikki vastaajat, n=6133 ■ Teollisuus, n=773 ■ Palvelut, n=4301 ■ Elintarvikkeiden valmistus, n=196

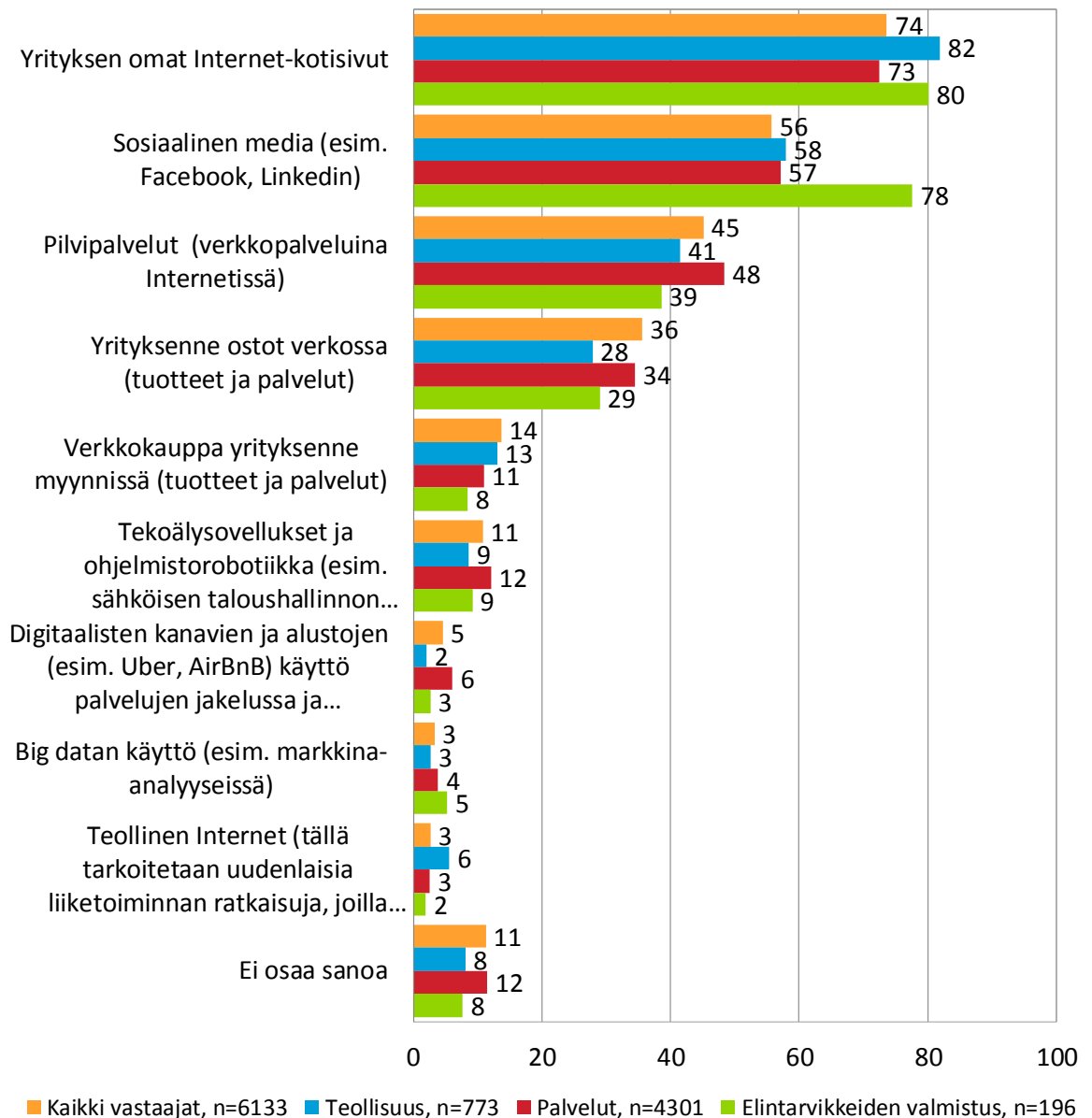
*/ Vastaajat ovat valinneet kolme tärkeintä vaihtoehtoa.

7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA

Noin kolmella neljästä koko maan pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja.

Toimialoittain tarkasteltuna tulokset vastaavat pääosin koko maan tilannetta. Teollisuus- ja elintarviketeollisuusyrityksiä edustavissa ryhmissä keskimääräistä useammalla on omat Internet-kotisivut. Elintarviketeollisuudessa myös selvästi keskimääräistä useampi sanoo hyödyntävänsä sosiaalista mediaa.

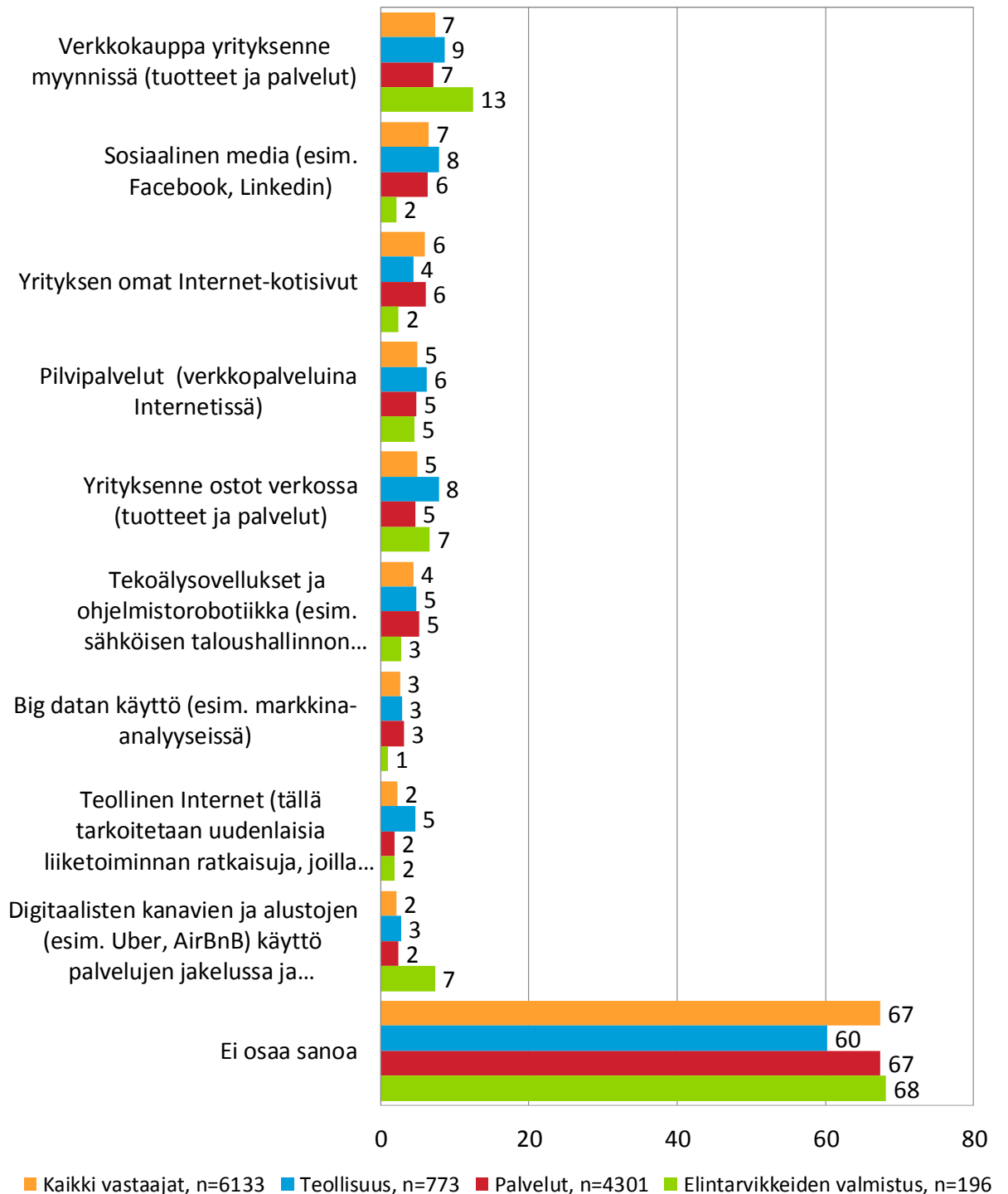
Kuva 15. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Verkkokaupan käyttöönottoa suunnittelee koko maassa ja vertailutoimialoilla alle joka kymmenes vastanneista pk-yrityksistä. Elintarvikkeiden valmistuksessa tämän mainitsee muihin vastaajaryhmiin verrattuna hieman useampi, 13 % vastanneista. Melko suuri osa vastaajista ei kuitenkaan ottanut kantaa kysymykseen.

Kuva 16. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana % */

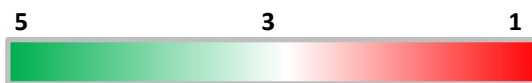
**/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.*

Pk-yrityspäätäjät arvioivat myös yhdeksän eri digitalisoitumisesta syntyvän yksilöidyn mahdollisuuden merkitystä yrityksensä kannalta. Arviointi pyydettiin tekemään asteikolla 5-1, jossa 5=erittäin suuri merkitys ja 1=ei merkitystä. Taulukossa 4 on esitetty tulokset annettujen vastausvaihtoehtojen keskiarvotuloksina vastaajaryhmittäin.

Koko maassa ja vertailutoimialoilla yrityskuvan vahvistuminen, uusien asiakasryhmien tavoittaminen ja asiakaspalvelun sekä kannattavuuden parantuminen arvioidaan merkittävimmit digitalisoitumisesta syntyviksi mahdollisuuksiksi pk-yritysten keskuudessa. Elintarviketeollisuutta edustavassa vastaajaryhmässä digitalisoitumisen mahdollisuudet nähdään pääosin merkityksellisempinä kuin muissa vastaajaryhmissä.

Taulukko 5. Digitalisoitumisesta syntyvien mahdollisuuksien merkitys yritykselle, asteikko 5-1

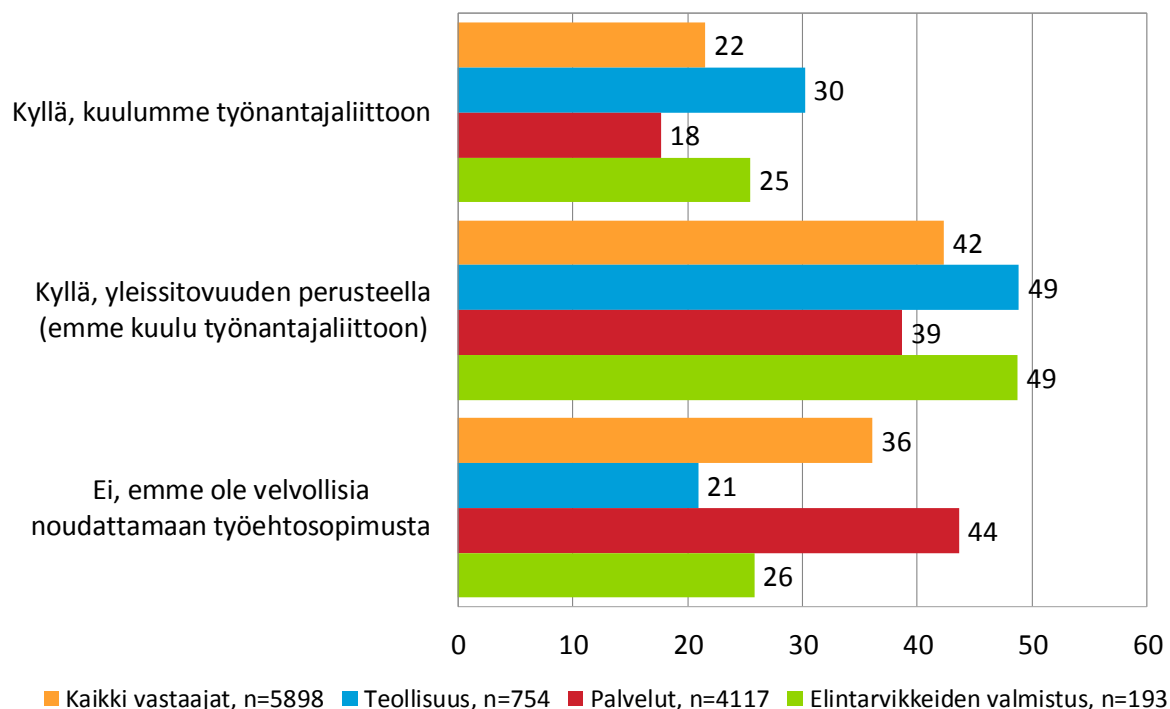
	Kaikki vastaajat, n=5763	Teollisuus, n=723	Palvelut, n=4046	Elintarvikkeiden valmistus, n=181
Yrityskuvan vahvistuminen	3,62	3,75	3,62	4,01
Uusien asiakasryhmien tavoittaminen	3,55	3,54	3,57	3,79
Asiakaspalvelun parantuminen	3,45	3,44	3,44	3,59
Kannattavuuden parantuminen	3,29	3,27	3,28	3,40
Liiketoimintaprosessien tehostuminen	3,22	3,19	3,24	3,19
Yhteistyön tiivistyminen yhteistyökumppanien kanssa	3,18	3,22	3,19	3,18
Uusien liiketoimintamahdollisuuksien luominen	2,99	2,96	3,06	3,15
Tuotekehityksen tehostuminen	2,85	2,92	2,89	3,07
Liiketoiminnan kansainvälistyminen	2,39	2,85	2,42	2,90

8. TYÖEHTOSOPIMUSJÄRJESTELMÄ

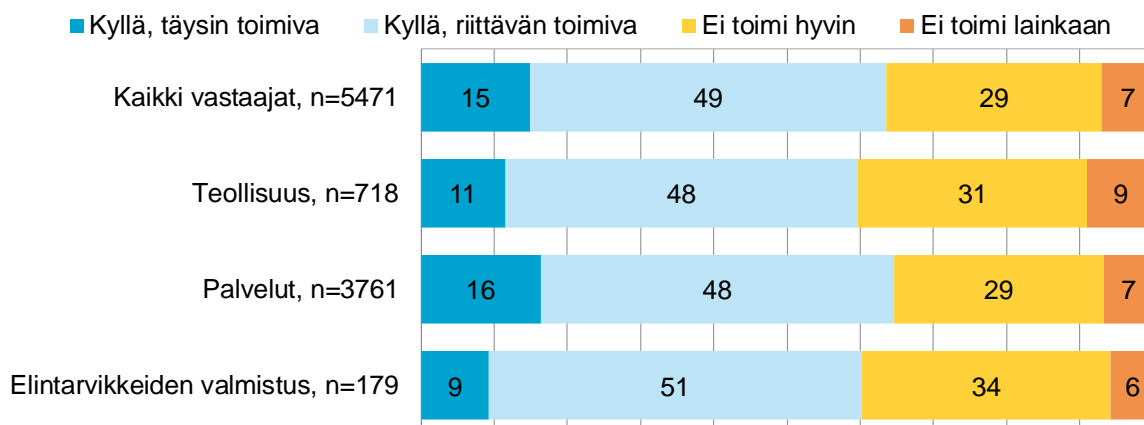
Kaksi viidestä koko maan vastanneista pk-yrityspäätäjistä sanoo yrityksensä olevan velvollinen noudattamaan työehtosopimusta yleissitovuuden perusteella. Valtakunnallisesti noin joka viides ilmoittaa kuuluvansa työnantajaliittoon. Koko maassa reilu kolmasosa ei ole velvollisia noudattamaan työehtosopimusta. Elintarvikkeiden valmistusta harjoittavissa ja teollisuutta edustavissa pk-yrityksissä on keskimääräistä ja palvelualoja enemmän yleissitovuuden perusteella työehtosopimusta noudattavia ja vähemmän niitä, jotka eivät ole velvollisia noudattamaan työehtosopimusta.

Kuva 17. Onko yrityksenne velvollinen noudattamaan työehtosopimusta?, %

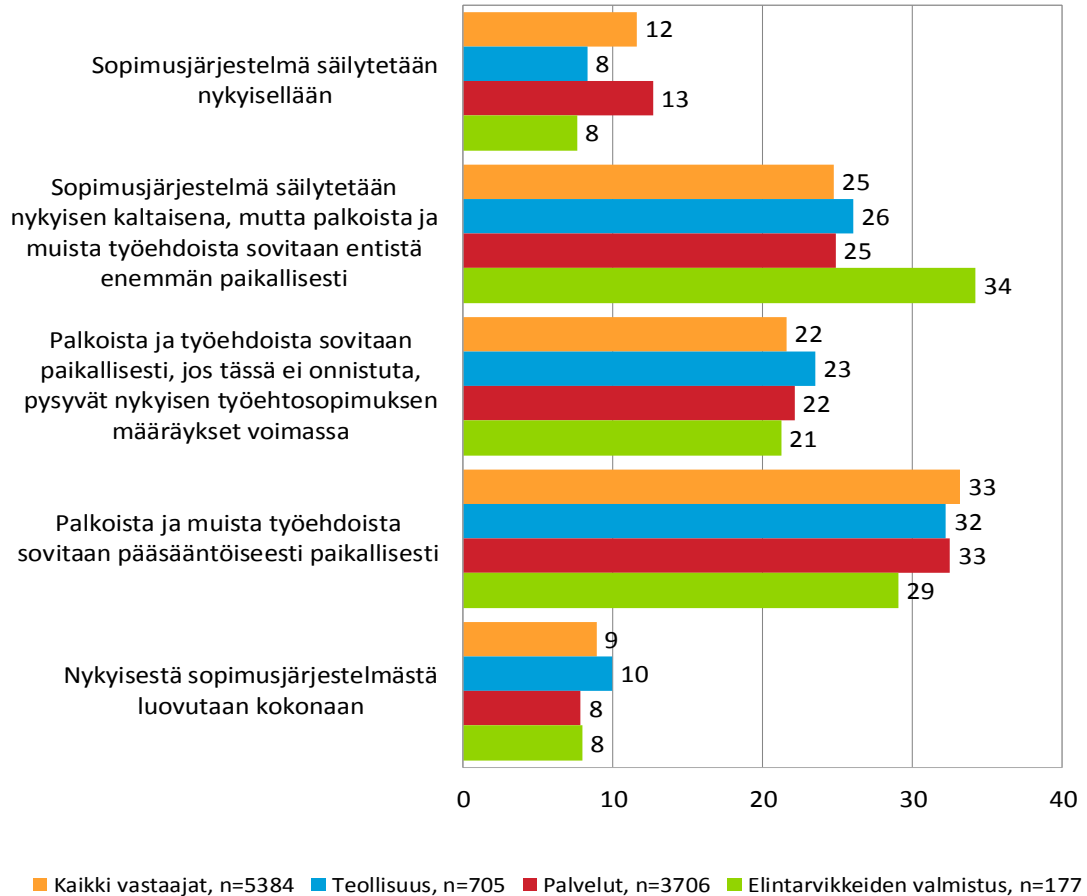
Kaksi kolmesta (64 %) koko maan ja kolme viidestä (60 %) elintarvikealalta vastanneista yrityspäätäjistä pitää nykyistä työehtosopimusjärjestelmää vähintään riittävän toimivana.

Kuva 18. Onko nykyinen sopimusjärjestelmä mielestänne toimiva? %

Vastaajia pyydettiin myös ottamaan kantaa työehtojen sopimusjärjestelmän kehittämiseen, vastausvaihtoehtoja oli viisi. Palkkojen ja työehtojen sopimista pääsääntöisesti paikallisesti kannattaa koko maan vastaajista kolmasosa. Elintarviketeollisuutta edustavassa vastaajajoukossa eniten kannatusta saa sopimusjärjestelmän nykyisellään säilyttäminen siten, että palkoista ja työehdoista sovitaan kuitenkin entistä enemmän paikallisesti.

Kuva 19. Miten työehtojen sopimusjärjestelmää pitäisi mielestänne kehittää, %

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 0295 16001
www.tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki

Vaasan toimipaikka

Wolffintie 35, 6. krs, 65100 Vaasa

Kokkolan toimipaikka

Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola

puhelin 0295 027 500

www.ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli

puhelin 0295 024 000

www.ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti

Hämeenlinnan toimipaikka

Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna

puhelin 0295 025 000

www.ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola

Lappeenrannan toimipaikka

Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta

puhelin 0295 029 000

www.ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani

puhelin 0295 023 500

www.ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Cygnaeuskenkatu 1, 40100 Jyväskylä

puhelin 0295 024 500

www.ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi

Kemin toimipaikka

Valtakatu 28, 94100 Kemi

puhelin 0295 037 000

www.ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Yliopistonkatu 38 (Attila), 33101 Tampere

puhelin 0295 036 000

www.ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Wolffintie 35 B, 5. krs, 65100 Vaasa

Kokkolan toimipaikka

Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola

puhelin 0295 028 500

www.ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Kauppakatu 40 B, 3. krs., 80100 Joensuu

puhelin 0295 026 000

www.ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraaninkatu 1, 90130 Oulu

puhelin 0295 038 000

www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kallanranta 11, 70100 Kuopio

Joensuun toimipaikka

Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu

puhelin 0295 026 500

Mikkelin toimipaikka

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli

www.ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Yrjönkatu 20, 28100 Pori

puhelin 0295 022 000

www.ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 HELSINKI

puhelin 0295 021 000

www.ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku

puhelin 0295 022 500

www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi

Porin toimipiste

Yrjönkatu 20, 28100 Pori

puhelin 0295 022 500

www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi

Työ- ja elinkeinoministeriö

www.tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet